

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

જયપુર આલૂ આરતીય સંઘ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય

સપ્ટેમ્બર ૧૩, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ એસ.બી. સિન્હા અને ન્યાયમૂર્તિ દલવીર ભંડારી]

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – કલમ ૨૨૬ – જાહેર હિતની અરજી –
જયપુર શહેરમાં ટ્રાફિક જામની સમસ્યા – શાકભાજી અને ફળો ની બજારનું
સ્થળાંતર – રાજ્ય સરકારને પગલાં લેવા માટે હાઈકોર્ટનો નિર્દેશ – રાજ્ય સરકાર
બજાર સ્થળાંતર માટે જાહેરનામું બહાર પાડવાનો પ્રસ્તાવ – પડકાર ---
ઠરાવ્યું:રાજ્યને કાયદાની જરૂરિયાત અનુસાર તેની નીતિ/યોજનાના

અમલીકરણ માટે જરૂરી હોય તે મુજબ યોગ્ય સૂચનાઓ જારી કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી- કૃષિ ઉત્પાદન બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ - કલમ ૫(૨).

રાજસ્થાનની ઉચ્ચ અદાલતે જાહેર હિતની અરજીની સ્વરૂપમાં સુઓ મોટો કાર્યવાહી શરૂ કરી.ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં, શહેરમાં ટ્રાફિક જામના સંદર્ભમાં તેના દ્વારા સમયાંતરે અનેક આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.૧૪/૮/૨૦૦૩ પર, ઉચ્ચ અદાલતે જયપુર શહેરમાં સવારે ૬ વાગ્યાથી ૧૦.૩૦ વાગ્યા સુધી ટ્રકોના પ્રવેશ અંગે સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.જયપુર શહેરમાં શાકભાજી અને ફળોના પરિવહનને પણ અસર થઈ હતી.પીડિત અરજદારોએ આ મામલે અરજી કરી હતી.હાઈકોર્ટ દ્વારા દેખરેખ સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી, જેણે ૨/૧/૨૦૦૪ પર અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો.આ અહેવાલમાં શહેરમાં ટ્રાફિક વ્યવસ્થાપનની બાબતમાં આવતી વિવિધ મુશ્કેલીઓ તરફ ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું.રાજસ્થાન રાજ્ય, દેખરેખ સમિતિ અને અપીલકર્તા સંગઠનો સૈદ્ધાંતિક રીતે સંમત થયા હતા કે ટ્રકોને સવારે ૧૧ વાગ્યાથી સાંજે ૧ વાગ્યા વચ્ચે ચોક્કસ માર્ગ પર મંજૂરી આપી શકાય છે. ૨૭/૮/૨૦૦૪ પર, ઉચ્ચ અદાલતે રાજ્ય સરકારને મુશ્કેલીઓને દૂર કરવા અને ૮ મહિનાની અંદર લાલ કોઠી ખાતે આવેલા હાલના બજાર ચાર્ડમાંથી ગામ મોહનામાં મંડીને ખસેડવાનું શક્ય બનાવવા માટે અસરકારક પગલાં લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.પીડિત અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ આવેલ છે

પ્રતિવાદી-રાજ્યએ દલીલ કરી હતી કે તેમણે એક જાહેરનામું બહાર પાડવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો જેના આધારે કૃષિ ઉત્પાદન બજાર સમિતિ સુકિયા-મોહણા રોડ (ટર્મિનલ પોઈન્ટ) ને મુખ્ય બજાર ચાર્ડ તરીકે સ્થાપિત કરશે અને અગાઉ જાહેર કરાયેલ લાલ કોઠી મુખ્ય બજાર ચાર્ડને ડિનોટિફાઇ કરશે અને રાજ્યને કાયદાની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન કરવું જરૂરી હોય તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, તેને પ્રસ્તાવિત જાહેરનામું બહાર પાડવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.

બીજી બાજુ, અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે સૂચિત જાહેરનામું ઉપરોક્ત અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત વૈધાનિક જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતું નથી; કે આવી જાહેરનામું બહાર પાડવા માટે રાજ્ય તરફથી યોગ્ય અરજી અનિવાર્ય હતી અને તે આધાર પર નહીં કે ઉચ્ચ અદાલતે તે વતી આદેશ પસાર કર્યો હતો અને મોહના ખાતે પ્રસ્તાવિત બજાર-ચાર્ડ એક વધારાનું મુખ્ય બજાર-ચાર્ડ બનવાનું હતું, એટલે કે, લાલ કોઠી ખાતે અસ્તિત્વમાં રહેલા મુખ્ય બજાર-ચાર્ડ માટે એક વધારાનું બજાર ચાર્ડ અને તેનો વિકલ્પ નહીં.

આંશિક રીતે અપીલને મંજૂર કરતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું:૧. ઉચ્ચ અદાલતનો ઇશાદો જયપુર શહેરમાં અસ્તિત્વમાં રહેલી કેટલીક બીમારીઓ સાથે વ્યવહાર કરવાનો હતો.આ બાબતમાં સામેલ જાહેર હિત સ્પષ્ટ છે [૯૦-ડી]

૨. જો કે ઉચ્ચ અદાલત ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને જાહેર હિતમાં ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં યોગ્ય આદેશો પસાર કરવાનો હકદાર હતો, પરંતુ જ્યાં કાયદાની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવું હોય ત્યાં અદાલતે સામાન્ય રીતે તેને નકારી કાઢવું જોઈએ.રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર કાયદો, ૧૯૬૧ એક નિયમનકારી કાયદો છે.કૃષિ પેદાશોના વેપારનું નિયમન કરતી વખતે, રાજ્ય જાહેરનામું બહાર પાડી શકે છે, જેના પરિણામે શાકભાજી અથવા ફળોના વેપારીઓ દ્વારા વેપાર તે માટે સૂચિત પરિસરની અંદર કરવો પડી શકે છે.આ કાયદો વિવિધ તબક્કે લેવા માટેના પગલાંની વિચારણા કરે છે.જ્યારે આવા પગલાં લેવામાં આવે, ત્યારે રાજ્યની કાર્યવાહીની માન્યતાને સંયમની પ્રકૃતિ અને તેમાં સામેલ જાહેર હિત સહિત અન્ય સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવાનું રહે છે.રાજ્યને કાયદા અનુસાર તેની નીતિ/યોજનાના અમલીકરણ માટે જરૂરી હોય તેવી યોગ્ય સૂચનાઓ બહાર પાડવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે. [૯૦-ઈ-જી; ૯૧-સી]

જાન મોહમ્મદ નૂર મોહમ્મદ બેગબાન વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય,
[૧૯૬૬] ૧ એસસીઆર ૫૦૫, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૩. વધુમાં, અપીલકર્તા સંગઠનોના સભ્યો પણ બ્લોક ડીમાં બજાર સમિતિ દ્વારા ફાળવવામાં આવેલી દુકાનોમાં તેમનો વ્યવસાય ખસેડવા સંમત થયા હતા.

[૯૧-એચ; ૯૨-એ]

૪. રાજ્યએ મોહના ગામમાં બજાર-ચાર્ડ/ટર્મિનલ પોઈન્ટના સૂચિત સ્થળ પર ચોક્કસ સ્થળ વિકસાવવા માટે કરોડો રૂપિયા ખર્ચ કર્યા છે.શું તે ટર્મિનલ પોઈન્ટ અથવા મુખ્ય બજાર-ચાર્ડ બનવાનો હતો તે એક પ્રશ્ન છે, પરંતુ બીજો પ્રશ્ન એ છે કે તેમાં બાંધવામાં આવેલી દુકાનો અને પૂરી પાડવામાં આવેલી અન્ય સુવિધાઓનો ઉપયોગ કેટલો જલ્દી થવો જોઈએ.[૯૨-સી]

દીવની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:સિવિલ અપીલ નંબર ૪૧૦૩/૨૦૦૬.

ડી.બી.સી. ડબલ્યુ.પી. નંબર ૪૭૮૩/૨૦૦૩ અને ડી.બી.સી.આર.પી.
નંબર ૮/૨૦૦૫ માં જયપુર ખાતે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના

૨૭/૨/૨૦૦૪, ૨૦/૧૦/૨૦૦૪ અને ૨૮/૧/૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નંબર ૪૧૦૪/૨૦૦૬.

અપીલકર્તાઓ માટે ડૉ. રાજીવ ધવન, ડૉ. એ. એમ. સિંઘવી, સુશીલ કુમાર જૈન, પુનીત જૈન, એચ. ડી. થાનવી, સારદ સિંઘાનિયા, એ. મારિયારપુથન, અરુણા માથુર અને મિની એન. નાયર (મેસર્સ અર્પુથમ અરુણા એન્ડ કંપની માટે).

અરુણેશ્વર ગુપ્તા, એએજી, નવીન કુમાર સિંઘ, મુફૂલ સૂદ, શાશ્વત ગુપ્તા.પ્રતિવાદીઓ માટે શિખા ટંડન, મનીષ સિંઘવી અને પી. વી. યોગેશ્વરન.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયાધીશ એસ. બી. સિંઘા. રજા આપવામાં આવી છે.

રાજસ્થાનની ઉચ્ચ અદાલતે સુઓ મોટો કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી જે જાહેર હિતની અરજી ના સ્વરૂપમાં હતી.

ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં તેણે રાજસ્થાન રાજ્ય અને જયપુર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, જયપુર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી, રાજસ્થાન હાઉસિંગ બોર્ડ સહિતના વિવિધ અધિકારીઓને તે સમજાવવા નિર્દેશ આપ્યો હતો કે શા માટે:

"(એ) ગંદકી અને ગંદકી દૂર કરવામાં આવી રહી નથી,

(બી) ટ્રકોને રસ્તાની બાજુઓ પર પાર્ક કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી રહી છે,

(સી) પશુઓ અને પ્રાણીઓને શહેરના રસ્તાઓ પર મુક્તપણે ફરવાની મંજૂરી છે.

(ડી) શહેરના રસ્તાઓ અનેક સ્થળોએ ખોદવામાં આવે છે અને આ સ્થિતિ લાંબા સમયથી ચાલુ છે, અને

(ઇ) હોર્ડિંગ્સને મંજૂરી આપવામાં આવી રહી છે જે ટ્રાફિક માટે જોખમી છે.

જયપુર શહેરના અમુક વિસ્તારોમાં ચેપ લાગવાની વ્યાધિઓ, તેમજ ખોદકામ, શહેરની સફાઈ, દુકાનદારો, રખડતા ઢોર, વાહનો, સંગ્રહખોરી, વીજળી, પાણી, હોસ્પિટલો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે, તેને હાઈકોર્ટના ધ્યાન પર લાવવામાં આવી હતી.

શહેરમાં ટ્રાફિક જામના સંદર્ભમાં તેના દ્વારા સમયાંતરે અનેક આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.૧૪/૮/૨૦૦૩ ના તેના આદેશમાં, ઉચ્ચ અદાલતે નિર્દેશ આપ્યો:

"રસ્તાની બંને બાજુએ ભારે વાહનો પાર્ક કરેલા જોવા મળે છે.કોઈ પણ ટ્રક અથવા ભારે વાહનને શહેરના રસ્તાઓ પર પાર્ક કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.પરિવહન વિભાગ અને પોલીસ વિભાગ રસ્તાઓ પર પાર્ક કરેલી ટ્રકો અને ભારે વાહનોને દૂર કરશે.

સવારે ૬ વાગ્યાથી સાંજે ૧ વાગ્યા સુધી ટ્રકને જયપુર શહેરમાં પ્રવેશવાની અથવા ચાલવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.રાત્રે ૧

વાગ્યાથી સવારે ૬ વાગ્યા સુધી જ માલસામાનના લોડિંગ અને અનલોડિંગ માટે ટ્રકોને શહેરની અંદર જવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.જો કે, તે દિવસ દરમિયાન ઓર્ડર બુક કરવા માટે પરિવહનકારો માટે ખુલ્લું રહેશે પરંતુ ભારે વાહનોના પ્રવેશને ઉપરોક્ત નિર્દેશો અનુસાર જ નિયંત્રિત કરવામાં આવશે.”

જયપુર શહેરમાં સવારે ૬ વાગ્યાથી સાંજે ૧૦.૩૦ સુધી ટ્રકોના પ્રવેશ અંગે સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.જયપુર શહેરમાં શાકભાજી અને ફળોના પરિવહનને પણ અસર થઈ હતી.ઉપરોક્ત આદેશના સંબંધમાં અહીં અપીલકર્તાઓ દરમિયાનગીરી કરવાનો ઈરાદો ધરાવતા હતા.આ મામલે તેમના દ્વારા અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા તેના આદેશોના અમલીકરણની દેખરેખ રાખવા માટે એક દેખરેખ સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાઓએ દેખરેખ સમિતિ સમક્ષ પણ અરજી દાખલ કરી હતી, જેની વિગતો અહીં આપણે નોંધવી જરૂરી નથી.ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા નિયુક્ત દેખરેખ સમિતિએ શહેરમાં ટ્રાફિક વ્યવસ્થાપનની બાબતમાં આવતી વિવિધ મુશ્કેલીઓ તરફ ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું ધ્યાન દોરતા ૨/૧/૨૦૦૪ પર એક અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે:

"જો કે, અમારે એ ભલામણ કરવી જરૂરી લાગે છે કે માનનીય રાજસ્થાન હાઈકોર્ટ (i) લાલ કોઠીમાંથી ફાલ-સબ્જી મંડીને (સાંગાનેર નજીક) ગામ સુકિયા-મુહાના ખાતે વહેલામાં વહેલી તકે ખસેડવા અને જો શક્ય હોય તો ૨ (બે મહિના) ની અંદર અને (ii) ૨૦૦ ફૂટના એક્સપ્રેસ હાઈવે/બાય-પાસ (જે અજમેર રોડને દિલ્હી રોડ સાથે જોડે છે) ને જોડતો બાહ્ય રિંગ રોડ (સમગ્ર જયપુર શહેરની બહાર) ૨ (બે) વર્ષમાં પૂર્ણ કરવા માટે યોગ્ય આદેશો આપી શકે અને તેનું કામ ખૂબ જ ટૂંક સમયમાં અથવા વધુમાં વધુ ૨ (બે) મહિનાની અંદર શરૂ કરી શકે."

ઉચ્ચ અદાલતે રાજ્ય સરકારને સોગંદનામા દ્વારા તેના દ્વારા નિર્દિષ્ટ વિવિધ માહિતી રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

રાજસ્થાન રાજ્ય, દેખરેખ સમિતિ અને અપીલકર્તા સંગઠનો સૈદ્ધાંતિક રીતે સંમત થયા હતા કે ટ્રકોને લાલ કોઠી સબ્જી મંડીથી ગોપાલપુરા બાય-પાસ સુધી સવારે ૧૧.૦૦ થી ૧૨.૩૦ વચ્ચે બહાર નીકળવાની મંજૂરી આપી શકાય છે, જે આ શરતને આધિન છે કે તેઓ નિર્દિષ્ટ માર્ગો સિવાય અન્ય કોઈ પણ માર્ગ પર નહીં ચાલે અને ટ્રકો મંડી સમિતિના સક્ષમ અધિકારીઓ દ્વારા જારી કરાયેલા બહાર નીકળવાના પાસ સાથે રાખશે

શ્રી રાધે શ્યામ પાઠક, અધ્યક્ષ, જયપુર ફલ સબ્જ અને આલૂ આદિયા મહા સંઘને નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી કે શા માટે તેમની સામે અદાલતની અપમાનનાની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં ન આવે.૨૭/૮/૨૦૦૪ પર તે કોર્ટમાં હાજર હતો.તેમણે માફી માંગી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે કથિંત અપમાનક દ્વારા કરવામા આવેલી માફી સ્વીકારી હતી અને આ નિયમને રદ કર્યો હતો.આમ કરતી વખતે, તે નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યું હતું:

"અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે રાજ્ય સરકારે મોહના ખાતે મંડીની સ્થાપના માટે ઘણા નાણાંનું રોકાણ કર્યું છે.એવું લાગે છે કે કેટલીક મુશ્કેલીઓ છે જેને દૂર કરવાની જરૂર છે.રાજ્ય સરકાર મુશ્કેલીઓને દૂર કરવા અને આઠ મહિનાના સમયગાળામાં મંડીને મોહનામાં ખસેડવાનું શક્ય બનાવવા માટે અસરકારક પગલાં લેશે.

આમ, અપીલકર્તાઓ આપણી સામે છે.

આ અદાલત દ્વારા ૧૧/૦૮/૨૦૦૬ પર આ મામલાની સુનાવણી કરવામાં આવી હતી.નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:

"અમે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલશ્રીને સાંભળ્યા .મુખ્ય મુદ્દો લાલ કોઠી ખાતે આવેલા હાલના બજાર ચાર્ડમાંથી ગ્રામ મોહનામાં જથાબંધ વેચાણ ફળ અને શાકભાજી બજારનું સ્થળાંતર હોવાનું જણાય છે.રેકૉર્ડ પરથી એવું લાગતું નથી કે રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર બોર્ડે રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૩ અથવા અન્ય કોઈ જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં કોઈ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે.તે સ્વીકારવામાં આવે છે કે જથાબંધ વેચાણ વેપારીઓને તેમના વ્યવસાયને નવા બજાર ચાર્ડમાં ખસેડવા માટે કહેવામાં આવી શકે છે જે તે રીતે જાહેર કરવામાં આવે છે.એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ શ્રી અરુણેશ્વર ગુપ્તાએ જણાવ્યું હતું કે અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખીને, બે અઠવાડિયાની અંદર અમારી સમક્ષ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવશે, જેમાં તમામ જરૂરી સૂચનાઓ જોડવામાં આવશે.૨૦૦૬ના આઈ.એ. ૧૪માં જણાવ્યા સિવાય અન્ય સંબંધિત તથ્યો દર્શાવતા આવા સોગંદનામા દાખલ કરવા દો.ઉપરોક્ત સોગંદનામાનો જવાબ, જો કોઈ હોય તો, તે પછી એક અઠવાડિયાની અંદર દાખલ કરવામાં આવે.

શરૂઆતમાં રાજસ્થાન રાજ્યના એડિશનલ એડવોકેટ્સ જનરલ શ્રી અરુણેશ્વર ગુપ્તાએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ,

૧૯૬૧ની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ રાજ્ય દ્વારા જાહેરનામા બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા.ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૫ (૨) હેઠળ એક જાહેરનામું પણ ૬ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૩ના રોજ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.અમારું વધુ ધ્યાન એક જાહેરનામા તરફ દોરવામાં આવ્યું હતું, જે રાજસ્થાન સરકાર બહાર પાડવાની દરખાસ્ત કરે છે, જેનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"રાજસ્થાન સરકારે કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ (ફળ અને શાકભાજી), જયપુરની સ્થાપના અધિસૂચના નંબર એફ. ૧૦ (૬૮) એગ્રી-૫/૬૫ તારીખ દ્વારા કરી હતી:૬ જુલાઈ, ૧૯૬૬ જે રાજસ્થાન ગેઝેટમાં પ્રકાશિત થયું હતું તેની તારીખ:૧૪ જુલાઈ, ૧૯૬૬.હવે, કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ (ફળ અને શાકભાજી), જયપુરએ નવા બજાર સંકુલ સુખિયાં, મુહાના રોડ (ટર્મિનલ માર્કેટ) ને મુખ્ય બજાર ચાર્ડ તરીકે સ્થાપિત કર્યું છે, તેથી, રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૫ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળની જોગવાઈઓ અનુસાર, રાજ્ય સરકારે અગાઉ જાહેર કરાયેલા લાલ કોઠી મુખ્ય બજાર ચાર્ડને બિન-સૂચિત કરતી વખતે, આથી નવા બજાર સંકુલ સુખિયાં, મુહાના રોડ (ટર્મિનલ માર્કેટ) ને લાલ કોઠી મુખ્ય બજાર ચાર્ડની જગ્યાએ ફળ અને શાકભાજીના વ્યવસાય માટે મુખ્ય બજાર ચાર્ડ તરીકે જાહેર કરે છે. જે નીચે પ્રમાણે બંધાયેલ હશે.

ફરીથી, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, રાજસ્થાન સરકાર આથી સૂચિત કરે છે કે ઉપરોક્ત મુખ્ય બજાર ચાર્ડની સીમાઓથી જયપુર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હાલની સીમાઓ સુધી, કોઈપણ સ્થાનિક અધિકારી, ભલે તે કોઈ કાયદા હેઠળ સક્ષમ/અધિકૃત હોય અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ, આ જાહેરનામાની પ્રકાશનની તારીખથી અથવા તે પછી, ઉપરોક્ત મંડી વિસ્તાર માટે સૂચિત કોઈપણ કૃષિ પેદાશોના વેચાણ-ખરીદી માટે કોઈ પણ સ્થળની સ્થાપના/ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપશે નહીં.

રાજસ્થાન સરકાર વધુમાં જાહેર કરે છે કે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત વિસ્તારની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ઉપરોક્ત મુખ્ય બજાર ચાર્ડની સરહદોથી જયપુર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની સરહદો સુધી (બજાર મિલકત) મુખ્ય બજાર વિસ્તાર હશે, જે રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ માર્કેટિંગ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨ની પેટા-કલમ (૧) ના ભાગ-૧૦માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે.

વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્યએ કાયદાની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન કરવું જરૂરી છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, તેને સૂચિત જાહેરનામું બહાર પાડવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.

રાજીવ ધવન, વરિષ્ઠ વકીલ ડૉ. એ. એમ. સિંઘવી અને અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ. મારિયાપુથમ, જો કે, વિનંતી કરશે કે સૂચિત જાહેરનામું ઉપરોક્ત અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત વૈધાનિક જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતું નથી. વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલે દલીલ કરી હતી કે આવા જાહેરનામા બહાર પાડવા માટે રાજ્યના સત્તાવાળાઓ તરફથી યોગ્ય અરજી અનિવાર્ય છે અને આ આધાર પર નહીં કે ઉચ્ચ અદાલતે તે વતી આદેશ પસાર કર્યો હતો. એવું નિર્દેશ કરવામાં આવ્યું હતું કે મોહના ખાતે પ્રસ્તાવિત માર્કેટ-ચાર્ડ એક વધારાનું મુખ્ય માર્કેટ-ચાર્ડ હશે, એટલે કે, લાલ કોઠી ખાતે અસ્તિત્વમાં રહેલા મુખ્ય માર્કેટ-ચાર્ડનું વધારાનું માર્કેટ ચાર્ડ હશે અને તેનો વિકલ્પ નહીં.

જો કે અમને ઉપરોક્ત કાયદાની વિવિધ જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓ દર્શાવવામાં/રજૂ કરવામાં આવેલ છે અમારો મત છે કે આ અદાલતે આ તબક્કે એક અથવા બીજી રીતે તેનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવો જોઈએ નહીં.

હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડતર આ મામલે સામેલ જાહેર હિત સ્પષ્ટ છે.ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો ઈરાદો જયપુર શહેરમાં અસ્તિત્વમાં રહેલી કેટલીક વ્યાધિઓ સાથે વ્યવહાર કરવાનો હતો.

જોકે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હાઈકોર્ટ જાહેર હિતમાં ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં યોગ્ય આદેશો પસાર કરવાનો અધિકાર ધરાવે છે, પરંતુ જ્યાં કાયદાની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવાની હોય, ત્યાં કોર્ટે સામાન્ય રીતે તેનો ઇનકાર કરવો જોઈએ નહીં.આ કાયદો નિયમનકારી છે.કૃષિ પેદાશોના વેપારનું નિયમન કરતી વખતે, રાજ્ય જાહેરનામું બહાર પાડી શકે છે, જેના પરિણામે શાકભાજી અથવા ફળોના વેપારીઓ દ્વારા વેપાર તે માટે સૂચિત પરિસરની અંદર કરવો પડી શકે છે.આ કાયદો વિવિધ તબક્કે લેવા માટેના પગલાંની વિચારણા કરે છે.જ્યારે આ પ્રકારનું પગલું નિર્વિવાદપણે લેવામાં આવશે ત્યારે રાજ્યની કાર્યવાહીની માન્યતાને સંચમની પ્રકૃતિ અને તેમાં સામેલ જાહેર હિત સહિત અન્ય સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવી પડશે.

જાન મોહમ્મદ નૂર મોહમ્મદ બેગબાન વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય
[૧૯૬૬] ૧ એસસીઆર ૫૦૫ માં, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

".....નાગરિકના વેપાર-છૂટક તેમજ જથ્થાબંધ-કરવાના અધિકાર પર વાજબી પ્રતિબંધો કાયદા દ્વારા મૂકવામાં આવી શકે છે.પ્રતિબંધોની માન્યતાની કસોટી પ્રતિબંધોની પ્રકૃતિમાં છે, વેપારની પ્રકૃતિમાં નહીં.જો જથ્થાબંધ વેપાર કરતી વખતે બજાર વિસ્તારની ઘોષણા દ્વારા કૃષિ પેદાશોના વેપારનું નિયમન અને પ્રતિબંધો લાદવાનું વાજબી માનવામાં આવે, તો તે માનવું મુશ્કેલ હશે કે છૂટક વેપાર કરતી વખતે સમાન પ્રતિબંધો ગેરવાજબી ગણી શકાય.અમને નથી લાગતું કે મોહમ્મદ હુસૈન કેસમાં આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો અરજદાર દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવેલી દલીલને યોગ્ય ઠેરવે છે.તેથી કલમ ૫ અને ૬ ની માન્યતાને પડકારવામાં નિષ્ફળ થવું જોઈએ.

રાજ્યએ આ કાયદા હેઠળ ચોક્કસ પગલાં લેવાની જરૂર હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે તેને તેના વૈધાનિક કાર્યો કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.

તેથી અમે રાજ્યને કાયદા અનુસાર તેની નીતિ/યોજનાના અમલીકરણ માટે જરૂરી હોય તે મુજબ યોગ્ય જાહેરનામું બહાર પાડવાની મંજૂરી આપીએ છીએ.

અમે એ હકીકતથી અજાણ નથી કે રાજ્ય એક સમયે મોહના ગામના ચોક્કસ વિસ્તારને અંતિમ બિંદુ તરીકે જાહેર કરવાનો ઇરાદો ધરાવતું હતું.રાજ્યએ એ જ સમજાવવા માટે કહ્યું છે:

"આદરપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ટર્મિનલ માર્કેટ એ માત્ર મુખ્ય મંડી ચાર્ડ, મોહનાનું નામ છે.આ યોજનાને ત્રણ તબક્કામાં વહેંચવામાં આવી છે, જેમાં કુલ ૨૨૩ હેક્ટર વિસ્તાર સામેલ છે.પ્રથમ તબક્કામાં મંડી ચાર્ડને કુલ ૭૮ હેક્ટર વિસ્તારમાં વિકસાવવામાં આવ્યું છે, જ્યારે લાલ કોઠીમાં માત્ર ૨.૭૮ હેક્ટર વિસ્તારમાં વિકસાવવામાં આવ્યું હતું.૭૮ હેક્ટરમાંથી ૬૩ હેક્ટર જમીન દુકાનો અને વેપારીઓને સમર્પિત કરવામાં આવી છે અને ૧૫ હેક્ટર જમીનનો ઉપયોગ સામાન્ય સુવિધાઓ એટલે કે ઓફિસ વગેરે માટે કરવામાં આવ્યો છે. તે આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે મોહના ખાતેનું મંડી ચાર્ડ જયપુરના શૂન્ય માઈલથી ૧૭ કિમી દૂર આવેલું છે.માનપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મંડી ચાર્ડ મોહના ખાતે માળખાગત સુવિધાઓના વિકાસ માટે રૂપ કરોડ રૂપિયા અને જયપુરના મોહના ખાતે મંડી ચાર્ડની સ્થાપના માટે જમીન સંપાદન માટે ૧૫ કરોડ રૂપિયા ખર્ચવામાં આવ્યા છે.સ્ટ્રીટ લાઈટ, વીજળી, લાઈટિંગ, બ્લોક

કનેક્શન, આંતરિક રસ્તાઓ, હરાજ સંકુલ, સીમાઓ, ખેડૂત સુવિધા કેન્દ્ર, પોસ્ટ ઓફિસ બિલ્ડિંગ, બે બેંક બિલ્ડિંગ, સુલભ સંકુલ, લેબર શેડ, ટ્રક સ્ટેન્ડનો વિકાસ, પીવાના પાણીની સુવિધા, ગટર વ્યવસ્થા, પીવાના પાણીની વ્યવસ્થા, આંતરિક માર્ગ (II તબક્કો), પાર્ક ફાઉન્ટેન અને વાવેતર, રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ પર સાઇનબોર્ડ વગેરે સુવિધાઓ વિકસાવવામાં આવી છે.

અમારું વધુ ધ્યાન એ હકીકત તરફ દોરવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તા સંગઠનોના સભ્યો પણ બ્લોક ડીમાં બજાર સમિતિ દ્વારા ફાળવવામાં આવેલી દુકાનોમાં તેમનો વ્યવસાય ખસેડવા સંમત થયા હતા.

આપણે આ તબક્કામાં ઉપરોક્ત પ્રશ્નમાં જવાની જરૂર નથી.

અમે, હાલમાં સલાહ આપી છે તેમ, રાજસ્થાન રાજ્યને ઉચ્ચ ન્યાયાલયની યોગ્ય બેન્ચ દ્વારા, જો અપીલકર્તાઓ અથવા અન્ય લોકો દ્વારા તેની માન્યતાનો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે તો તેને છોડી સૂચનાઓ બહાર પાડવાની મંજૂરી આપીએ છીએ.

જો કે, અમે એક અસામાન્ય વિનંતી કરવા માંગીએ છીએ.રાજ્યએ મોહના ગામમાં બજાર-ચાર્ડ/ટર્મિનલ પોઇન્ટના સૂચિત સ્થળ પર ચોક્કસ સ્થળ વિકસાવવા માટે કરોડો રૂપિયા ખર્ચ કર્યા હોવાનું જણાય છે.શું તે અંતિમ સ્થળ અથવા મુખ્ય બજાર-ચાર્ડ બનવાનો હતો તે એક પ્રશ્ન છે, પરંતુ બીજો પ્રશ્ન એ છે કે તેમાં બાંધવામાં આવેલી દુકાનો અને પૂરી પાડવામાં આવેલી અન્ય સુવિધાઓનો ઉપયોગ કેટલો જલ્દી થવો જોઈએ.

રાજ્યને ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓના અમલીકરણ માટે જરૂરી પગલાં લેવાની તક આપતી વખતે, જો ઉપરોક્ત સૂચનાઓની કાયદેસરતા અથવા માન્યતાને હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવે, તો તેનો નિકાલ હાઈકોર્ટ દ્વારા શક્ય તેટલી વહેલી તકે કરી શકાય છે.જો કે, આ આદેશનો અર્થ એ નથી કે હાલની જાહેર હિતની અરજીઓમાં ઉચ્ચ અદાલત વાહનવ્યવહાર અને/અથવા તેની સમક્ષ પડતર અન્ય પ્રશ્નોના સંદર્ભમાં યોગ્ય આદેશ (ઓ) પસાર કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

અપીલને અહીં અગાઉ ઉલ્લેખિત હદ સુધી મંજૂરી આપવામાં આવી છે.આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

આંશિક રીતે અપીલની મંજૂરી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.